

Vrtić u šumi

Branilović, Tea

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:178414>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

TEA BRANILOVIĆ

VRTIĆ U ŠUMI

Završni rad

Pula, rujan 2024. godine

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

TEA BRANILOVIĆ

VRTIĆ U ŠUMI

Završni rad

JMBAG: 0303100263, redoviti student

**Studijski smjer: Prijediplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i
obrazovanje**

Predmet: Teorije predškolskog odgoja

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: pedagogija

Znanstvena grana: /

Mentor: prof. dr. sc. Maja Ružić

Pula, rujan 2024. godine

SADRŽAJ

SAŽETAK	
SUMMARY	4
1.UVOD	1
2.ŠUMSKA PEDAGOGIJA	2
3.VRTIĆ U ŠUMI	5
3.1. Šumski vrtići u Republici Hrvatskoj	7
3.1.1.Šumska djeca	7
3.1.2.Šumske boje	9
3.1.3.Radosna djeca	9
3.1.4. Mali žir	10
3.1.5.Šumska vila	10
3.2. Šumski vrtići u nekim zemljama EU	11
4.IGRA NA OTVORENOME	13
4.1. Rizična igra i izazovi igre na otvorenome	16
5.METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	18
5.1.Cilj istraživanja	18
5.2.Sudionici istraživanja	18
5.3.Metoda istraživanja	18
5.4.Analiza podataka	19
5.5.Rasprava	25
6.ZAKLJUČAK	27
7.LITERATURA	28

SAŽETAK

Iako nova, šumska pedagogija kao pedagoška disciplina počela je biti sve zastupljenija u odgojno-obrazovnom radu. U nekim zemljama Europe poput Švedske, Danske i Njemačke šumska pedagogija u radu s djecom rane i predškolske dobi jako je zastupljena te se broj takvih vrtića sve više povećava. Ovakav način rada u Republici Hrvatskoj još nije priznat te se tek počeo integrirati u sustav odgoja i obrazovanja. Ipak, i u Hrvatskoj postoje vrtići koji rade po principu šumske pedagogije. Šumska pedagogija djeci pruža prilike da svakodnevno borave i uče u prirodnom okruženju te samim time djeci daje šansu za cjelokupan razvoj, učenje te nove spoznaje o sebi, drugima i svijetu. Osim toga djeci pruža mogućnosti za što bolji socijalni, emocionalni, mentalni i fizički razvoj. Prvi dio ovog rada odnosi se na teorijski dio koji se bavi šumskom pedagogijom, šumskim vrtićima u Europi te u Republici Hrvatskoj i njihovim začetcima te se bavi igrom na otvorenome i rizičnom igrom. Drugi dio rada je istraživački koji se odnosi na provedeno istraživanje s roditeljima djece koja pohađaju Obrt za čuvanje djece Šumska djeca u Puli. Cilj je usmjeren prema ispitivanju zadovoljstva te iskustva roditelja s vrtićem u šumi koji pohađaju njihova djeca.

Ključne riječi: šumska pedagogija, šumski vrtić, igra na otvorenome, rizična igra, priroda

SUMMARY

Forest pedagogy, although it is a new educational discipline, has started to become increasingly present in educational work. In some European countries, such as Sweden, Denmark, and Germany, forest pedagogy is widely used in working with children of early and preschool age, and the number of such kindergartens continues to grow. This approach to work has not yet been officially recognized in the Republic of Croatia and is only beginning to be integrated into the educational system. However, there are kindergartens in Croatia that operate based on the principles of forest pedagogy. It offers children the opportunity to spend time and learn in a natural environment every day, giving them a chance for comprehensive development, learning, and new insights about themselves, others, and the world around them. Additionally, it provides children with opportunities for better social, emotional, mental, and physical development. The first part of this paper focuses on the theoretical aspect, dealing with forest pedagogy, forest kindergartens in Europe and in the Republic of Croatia and their beginnings, as well as outdoor play and risky. The second part of the paper is based on research and focuses on a study conducted with parents of children attending the Forest Children Childcare Service in Pula. The aim is centered on examining the parents' satisfaction and experiences with the forest kindergarten their children attend.

Keywords: forest pedagogy, forest kindergarten, outdoor play, risky play, nature

1.UVOD

Velik problem današnjice i modernog doba je taj što djeca imaju nedovoljan doticaj s prirodom. Priroda, a pogotovo šuma je mjesto prepuno izazova za djecu te im nudi mnoštvo spoznaja važnih za čitav život. Šumsko okruženje djeci pruža usvajanje raznih prirodoslovnih znanja, upoznavanje s biljkama i vrstama drveća, šumskim životinjama i dr. Isto tako djeca uče o važnosti šuma, klimatskim promjenama te su samim time više ekološki osviještenija. Također djeca boravkom u prirodi grade i jačaju vlastite mentalne, emocionalne, psihičke i fizičke sposobnosti. Šuma je sama po sebi poticaj djeci za učenje, maštanje, stvaranje jer se dotiče svih njihovih osjetila. Kada su djeca u kontaktu s prirodom smirenija su, aktivnija, postaju samostalnija, imaju više empatije, samostalno razmišljaju i sl. što dovodi do zdravog cjelokupnog razvoja djeteta.

Šumska je pedagogija jedan od novijih pedagoških pristupa te se vodi time da je priroda krojena za zdrav i pravilan razvoj i učenje djeteta te da priroda predstavlja neiscrpan izvor za sve dječje potrebe. Takvom se idejom vode alternativni vrtići, odnosno šumski vrtići u kojima je šumska pedagogija neizostavna. U šumskim su vrtićima izostavljene klasične sobe dnevnog boravka koje se nalaze u zatvorenim prostorima te je posebnost takvih vrtića u boravku te učenju djece u vanjskom, prirodnom okruženju gdje se cjelovito mogu razvijati.

Ovaj završni rad bavi se temom šumske pedagogije, šumskim vrtićima u Hrvatskoj te u nekim zemljama u Europi. Također, dotiče se i teme o važnosti igre na otvorenome te rizične igre. Naposljetku rada prikazuje se provedeno istraživanje s roditeljima djece koja pohađaju vrtić u šumi, odnosno Obrt za čuvanje djece Šumska djeca u Puli. Istraživanjem se putem anketnog upitnika nastojalo istražiti zadovoljstvo roditelja te iskustvo roditelja sa spomenutim šumskim vrtićem.

2.ŠUMSKA PEDAGOGIJA

Izlaganje prirodi ima izrazito velike koristi za odraslog čovjeka, a pogotovo za razvoj djeteta. Mnogi prirodu smatraju besmislenom, dosadnom, opasnom i sl., no, priroda nam nudi sve što nam je potrebno. Drugim riječima priroda je posebna i korisna jer nam zaista pruža mnoge dobrobiti. Upravo to ističe i zagovara šumska pedagogija.

Svijet prirode izrazito privlači djecu. Priroda im pobuđuje znatiželju gdje se oni dive i najsitnijim detaljima, a šumu do njezine srži, djeca su itekako sposobna istražiti. Šuma je mjesto gdje djeca istražuju, riskiraju, jačaju samopouzdanje te ulaze u svijet mašte. Drugim riječima šuma je mjesto koje ima sve predispozicije za kvalitetnu igru. Kroz šumu, djeca se slobodno kreću, pronalaze sav materijal koji im je potreban za igru. Svima, a pogotovo djeci nije dovoljno da samo gledaju i promatraju stvari već ih oni žele kušati, dodirnuti, opipati, mirisati, trgati i sl. Upravo u šumi djeca nailaze na bogatstvo tekstura, zvukova i mirisa što im nudi iskušavanje raznim osjetilima, a to dovodi do iskustvenog učenja. Prema tome znanost koja se bavi odgojem i obrazovanjem gdje se povezuje čovjek s prirodom i gdje se šuma doživljava svim osjetilima naziva se šumska pedagogija (Borišek, 2022).

Gyorek (2012) prema Beames i sur. (2009) šumsku pedagogiju definira kao obrazovanje u prirodi, odnosno način rada unutar kurikuluma u kojem se nastava i učenje odvijaju izvan učionice (Fornažar i Šuvalić, 2022).

Šumska pedagogija je disciplina u kojoj se povezuju odgojno-obrazovni rad i upoznavanje šumskog ekosustava radom u prirodnom okruženju. Šumu predstavlja kao zdravu lokaciju za učenje te kao jedinstvenu okolinu koja omogućava različita senzorna iskustva, koja potiče sposobnost promatranja, slušanja te pomaže prevladavanju stresa (Fornažar i Šuvalić, 2022).

Prema Bogut i sur. (2016) spoznaje o važnosti šuma sve su veće zbog sve veće urbanizacije, klimatskih i drugih promjena u okolišu. Time raste potreba za učenjem o šumskim ekosustavima, a ključna u tome je šumska pedagogija koja prenosi znanja o važnosti šuma. Najčešće je namijenjena djeci i mladima, a koristi se svim osjetilnim

strategijama kao što su osluškivanje zvukova šume zatvorenim očima, raspoznavanje drveća po kori, listovima, praćenje tragova životinja, svladavanje neravnih terena po šumama i sl. Šumskom se pedagogijom tako na vrijedan odgojno-obrazovni rad razvija odgovoran odnos prema šumskim zajednicama.

Šumska pedagogija polazi od principa učenja „iz šume u šumi“. U tom se konceptu spajaju ekološki odgoj, socijalno učenje, opće obrazovanje te kretanje. U šumskoj je pedagogiji važno osjetilno sagledavanje prirode, upoznavanje života šume kroz vlastita iskustva i doživljaje, odnosno važno je iskustveno učenje kojim se razvijaju svi aspekti ljudske osobnosti. Na licu mjesta, odnosno u šumi djeca uče o svijetu i to iz vlastitog iskustva te jedni od drugih. Pedagogija je to koja djeci nudi potpunu slobodu istraživanja, potiče ih na samostalnost, odgovornost, solidarnost, suradnju, pomaže razvijati pozitivnu sliku o sebi, potiče inovativnost, kreativnost i sl. (Zagroje Priroda, 2023).

Šumska pedagogija popraćena je osnovnim načelima, a ona su sljedeća:

1. šumska pedagogija potiče interakciju čovjeka i okoline te razumijevanje tih odnosa
2. šumska pedagogija koristi interaktivne i suradničke pedagoške metode i pristupe
3. šumska pedagogija podržava holističko učenje i doprinosi edukaciji za održivi razvoj (Fornažar i Šuvalić, 2022).

Holzinger (2023) na stranici Waldpädagogik in Österreich navodi sljedeće ciljeve šumske pedagogije:

- poticati kreativnost u prirodi
- omogućiti učenje kroz igru
- poboljšati odnos šuma i ljudi
- prenositi „šumsko znanje“
- educirati o odgovornom korištenju šuma
- razumijevati šume kao staništa divljih životinja
- upoznati regionalne karakteristike, usluge šuma i poslove u šumi
- uspostaviti kontakt sa šumarima

Dakle, šumskom se pedagogijom zastupa holistički, odnosno suvremeni pristup djetetu. Njime se nastoji poduprijeti cjelovit razvoj djeteta gdje se kroz iskustveno učenje razvijaju djetetove sposobnosti i stvaralaštvo te se stječu kompetencije.

Šumska pedagogija djeci nudi velik spektar dobrobiti za njihov mentalni, fizički i emocionalni razvoj. U fizičkom smislu dolazi do razvoja motoričkih sposobnosti i vještina, a to su brzina, ravnoteža, koordinacija, preciznost, snalažljivost, samostalnost te orijentacija u prirodi. Emocionalna i socijalna dobrobit odnosi se na razvoj pozitivnih emocija, na razvoj osjećaja pripadnosti, suradnje, samopoštovanja te na odgovornost i toleranciju prema drugima. Mentalna dobrobit pak se odnosi na razvoj mašte i kreativnosti, na logičko i divergentno mišljenje, na inovativnost i znatiželju, na razvoj koncentracije i pažnje te na razvoj samostalnog mišljenja (Fornažar i Šuvalić, 2022).

3.VRTIĆ U ŠUMI

Dječji vrtić poznajemo kao ustanovu za odgoj i obrazovanje djece rane i predškolske dobi kojem je cilj cjelokupan odgoj i obrazovanje djece te priprema djece za daljni život. Vrtić u šumi poprima iste značajke odgoja i obrazovanja, no na malo drugačiji način, odnosno funkciju odgoja i obrazovanja djece vrši isključivo u prirodnom okruženju. U šumskom vrtiću djeca imaju priliku uživati u igri i učenju kroz različite aktivnosti na otvorenome. Vrtićem se u šumi promovira bliska veza djeteta i prirode, a takav pristup predstavlja sigurnost za roditelje koji žele da se djecu odgaja i obrazuje u zdravom okruženju, u dodiru s prirodom.

Keiner (2004., str.71) prema svom istraživanju šumski vrtić definira kao „vrtić bez krova i zidova“. Vrtić koji se odvija vani u prirodi u bilo koje godišnje doba te samim time i po bilo kojim vremenskim uvjetima. Bez obzira na kišu, snijeg, vjetar i sl. vremenske uvjete od kojih se ljudi sklanjaju i na koje su vrlo osjetljivi, djeca u šumskom vrtiću i dalje borave, istražuju, igraju se i uče u prirodi, osim kada je vrijeme izrazito nepogodno i opasno po njih.

Kao i drugi tradicionalni vrtići, i šumski vrtić ima odgojnu i obrazovnu funkciju, odnosno zadužen je za brigu i skrb polaznika te pružanje podrške u cjelokupnom razvoju djeteta te je namijenjen za djecu predškolske dobi. Odgojitelji nemaju ulogu vođe već su tu da pružaju podršku i daju sve od sebe za pravilan razvoj djece u svakom pogledu. Karakteristično za šumski vrtić je to što djeca provode najmanje 50% svoga dana u prirodi bez obzira na vremenske uvjete. Prema tome razlikuje se od klasičnih vrtića u kojima se vrijeme najčešće provodi unutar četiri zida. Šumski se vrtić temelji na šumskoj pedagogiji gdje se ističe važnost povezanosti s prirodom i koji nastoji od djeteta stvoriti istraživača koji svakodnevno ima doticaj s prirodom i njezinim blagodatima. Prirodni predmeti za igru i učenje karakteristični su za vrtić u šumi. Svi predmeti su napravljeni od prirodnih materijala koje lako nalazimo u prirodi, a to su drvo, kamenje, zemlja, pijesak, sijeno i sl. To znači da se u šumskom vrtiću ne koriste komercijalne igračke, umjetno oblikovane, a ponajviše one od plastike (Algonquin Island Forest Kindergarten, 2023). Potencijal prirode, za razliku od unutarnjeg prostora djecu pravi kreativnijom i spretnijom jer djeca vani nemaju izrađene igračke već traže

igračke ili ih sami prave prilikom čega koriste svoju maštu i svoje ruke. Vani u prirodi je zapravo sve, svaki list, grana, češer, kamen i sl. nekakva igračka koju djeca iskoriste prema svojim potrebama (Renz-Polster i Hüther, 2017).

Louv (2015., str. 97) lijepo navodi da je priroda „nesavršeno savršena, ispunjena nedefiniranim dijelovima i mogućnostima, blatom i prašinom, koprivama i nebom, trenutcima transcendentne uključenosti i izguljenih koljena.“ Citat lijepo opisuje ono što priroda zapravo jest. Nije savršena, ali ima bezbroj mogućnosti koje djeca moraju iskušati kroz uspone, ali i padove, dobitke i gubitke, kroz igru, istraživanje i učenje uz uključenost svih osjetila. Priroda je božanstvena, gruba, a istovremeno predivna te pruža ono što zatvoreni prostori, internet i svi elektronički uređaji koji su danas sve prisutniji ne mogu nadomjestiti.

Prema Borišek (2022) šuma djeci daje energiju, i onu fizičku i mentalnu. Ističe da djeca vole šumu bez obzira na to što u njoj nema gotovih igračaka i onih s uputama za sastavljanje, već samo prirodnih materijala. Može se zaključiti da je igra u šumi igra koja uči te je svaki kamenčić, svaki list i igrana koju dijete pronade u šumi važan za djetetov zdrav emocionalni, intelektualni i socijalni razvoj.

Radović Kantardžić (2022) navodi da je šuma je izvrsno mjesto za istraživanje, igru i život u njoj te šumu smatra našim najvećim bogatstvom. Priroda je izuzetno važna za sve ljude pa tako i za djecu, pa tako Hüther i Renz-Polster (2017) ističu da je priroda djeci toliko bitna kao i dobra prehrana, odnosno da je priroda za djecu urođen prostor za njihov razvoj. U prirodi nailaze izvore koji su im potrebni za razvoj, a to su sloboda, neposrednost, otpornost te bliskost. Priroda i šuma imaju mnoge prednosti u obrazovanju. Djeca koja su u kontaktu s prirodom su manje pod stresom te su opuštenija i postižu bolje rezultate na testovima koncentracije. Kako se izlažu različitim vremenskim uvjetima djeca su otpornija. Boravak u prirodi dovodi i do spretnosti i samostalnosti, razvoja mašte i sl. Također djeca koja imaju poremećaje pažnje i hiperaktivnosti, nakon dodira s prirodom bolje se koncentriraju (Šumska škola, 2022).

Također, kod djece koja su pohađala šumske vrtiće ili pak ona djeca koja su mnogo vremena provodila u prirodi u predškolskom razdoblju, možemo uvidjeti pozitivan

utjecaj prirodnog okruženja u njihovom daljnjem obrazovanju. Kod takve se djece zamjećuje veći uspjeh u području znanosti, lingvistike, matematike kao i u socijalnim vještinama, u boljoj prosudbi i donošenju odluka te u vještinama u rješavanju problema (Louv, 2015).

3.1. Šumski vrtići u Republici Hrvatskoj

Šumska je pedagogija relativno nova pedagoška disciplina na našim prostorima koja se tek počela integrirati u sustav odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj te tek dobiva svoje mjesto u našem odgojno-obrazovnom sustavu. No, kako ljudi počinju shvaćati vrijednosti prirode i kako su sve više svjesniji koristi prirode, šumska pedagogija postaje sve popularnija (Bogut i sur, 2016). Šumski vrtić isto tako nije institucionalno strukturiran u Republici Hrvatskoj, već trenutno djeluje kao pokret, odnosno kao alternativa u svakodnevnoj brizi i odgoju i obrazovanju djece. Mnogi tradicionalni dječji vrtići u svome planu i programu rada imaju neke elemente šumske pedagogije po kojima rade, ali sam „outdoor“ kurikulum na našem području još uvijek nije priznat (Šumska djeca, 2019). U nekoliko hrvatskih mjesta i gradova kao što su Pula, Zagreb, Karlovac, Zabok, Brtonigla i dr., šumska pedagogija je prepoznata kao izvrstan oblik odgoja i obrazovanja te su otvoreni najčešće obrti za čuvanje djece koji rade po principu šumske pedagogije, a više riječi biti će u nastavku.

3.1.1. Šumska djeca

Vrtić u šumi „Šumska djeca“ prvi je šumski vrtić u Republici Hrvatskoj, a djeluje od 2019. godine u Puli. Radi se o obrtu za čuvanje djece kojem je začetnica psihologinja i certificirana dadilja Francesca Miličević. U ovom se vrtiću, djeci od treće do šeste godine života nudi cjelodnevni, poludnevni te vikend boravak u prirodi u sklopu udruge „Heartface“. Prema izvoru djeci se ondje nudi mogućnost i privilegija da veći dio svoga dana provode na svježem zraku i u šumi i to uz educirane i strastvene odgojitelje. Njihov cilj je da djeci pružaju priliku da na najprirodniji način, odnosno od prirode stječu sve spoznaje o sebi i svijetu. Također ističu da im je želja da dopru ne samo do ljudi

koji imaju sklonost prema prirodi te naviku boravka u prirodi, već i do onih koji nisu izloženi takvom iskustvu. To su npr. ljudi koji žive u urbanim sredinama te oni koji nemaju mogućnosti da svoje vrijeme redovno provode u prirodno okruženju. Također, cilj im je i uključivanje obitelji u njihov rad i aktivnosti koje provode, kako bi kroz zajedničko djelovanje i rad te uključenost svih članova obitelji jačali osjećaj zajedništva. Ovom vrtiću u šumi važan je i individualni pristup svakom djetetu. Prema tome njihova skupina broji dvanaestero djece koji su u dobi od tri do sedam godina te dvije odgojiteljice. Važnost rada u manjim skupinama vide u tome da se na taj način mogu individualno posvetiti svakom djetetu te da odnosi između djece i odgojitelja budu što bliži. Također, manji broj djece omogućava da se više vremena posvete roditeljima, pa su na taj način i roditelji uključeni u ovu vrtićku zajednicu. Kroz njihov rad veliku važnost pridodaju i stjecanju radnih navika kod djece. Provode različite aktivnosti poput vrtlarenja, izrade igračaka, paljenja logorske vatre, sakupljanje bilja i plodova šume, a čak i provode aktivnosti gdje djeca sama prave hranu, uče kompostirati i sl. Sve su to vještine kroz koje djeca uče biti samostalna, kroz koje uče o brizi za sebe i svome okruženju, a upravo su te vještine one koje su nam potrebne i korisne za cijeli život. Važno je i da se šumska djeca hrane kvalitetnom te nutritivno uravnoteženom hranom pa tako djeci nude vegetarijansku prehranu koju dobivaju često iz organskog uzgoja, a nerijetko se jedu plodovi ubrani iz njihovog vrta. Prilikom pripreme hrane za šumsku djecu koriste se različitim darovima prirode kao npr. samoniklo bilje, bilje za čaj i sl. Dnevni ritam strukturiran je tako da djeca borave uglavnom u šumi te da se pritom uvažavaju interesi djece te godišnja doba kroz koja u potpunosti doživljavaju prirodu oko sebe. Unutarnji prostor od 50m² koristi se za spavanje te za sklonište u slučaju iznimno lošeg vremena. Neki su dani popraćeni pješačenjem, odnosno istraživanjem šume i staza kroz nju, a neki dani provode se u nekim od šumskih baza. Tijekom jutra, najvažniji dio dnevnog ritma jest jutarnji krug gdje se u skladu s godišnjim dobima te trenutnim aktualnim temama uče pjesmice, pričaju priče i sl. Vrijeme nakon ručka najčešće provode u dvorištu gdje se obavljaju poslovi vezani uz domaćinstvo, poput vrtlarenja, uređivanja dvorišta te se provode kreativne i umjetničke aktivnosti uz prirodne materijale. Kako navode, unaprijed postavljenog plana nema, već se aktivnosti događaju spontano i u odnosu na želje i potrebe djece, u skladu s vremenskim uvjetima i godišnjim dobima (Šumska djeca, 2019).

3.1.2. Šumske boje

U istarskom mjestu Nova Vas kod Brtonigle smjestio se program za predškolsku djecu pod nazivom „Šumske boje“. Vrtić se nalazi u udobnoj obiteljskoj kući nedaleko od hrastove šume gdje djeca pretežito provode vrijeme. Program je to aktivnog boravka djece u prirodi koji je namijenjen djeci od treće do šeste godine života u obliku svakodnevnog boravka od sedam i pol sati dnevno. U programu se i nastoje povezati moderni pristupi odgoju djece koji pridonosi njihovom cjelovitom razvoju. Osnivačica ovog projekta je odgojiteljica i umjetnica Elsa Demark Mazalović, a zajedno sa svojom kolegicom Norom Bertošom vodi program. Program je to koji se temelji na principima waldorfske i šumske pedagogije uz različite tematske elemente koje unose u svoj rad. Također projekt odgovara na sve potrebe djece kroz fleksibilan i energičan pristup djeci. Sadržaj se temelji na učenju kroz igru te na odnosima i životu na otvorenome. Djeca u ovom vrtiću aktivno provode vrijeme u prirodi tijekom cijele pedagoške godine. Djeca također sudjeluju u različitim radionicama kao što su pokret i ples, istraživanje u u prirodi, pričanje priča, šivanje, muzikoterapija, radionice gline i sl. Jedan od glavnih ciljeva koje zastupaju je očuvanje okoliša gdje se djecu poučava o važnosti zaštite okoliša te o održivom razvoju. Također pokušavaju razviti navike za očuvanja okoliša kao što su očuvanje pitke vode te kako postupati s otpadom. Također veliku važnost pridodaju i uzgoju vlastite hrane. Uz šumski vrtić, Demark Mazalović, za djecu od pete do jedanaeste godine života vodi i šumski ljetni kamp, ali i radionice kojima povezuje šumsku pedagogiju i umjetnost (Šumske boje, 2021).

3.1.3. Radosna djeca

Obrt za čuvanje djece rane i predškolske dobi „Radosna djeca“ otvoren je 2021. godine u Karlovcu. Obrt radi po principima šumske pedagogije te je zbog toga šumski vrtić koji je namijenjen djeci od prve do šeste godine života. Djeca jasličke dobi, odnosno djeca od prve do treće godine provode svoje slobodno vrijeme na otvorenome u vrtu vrtića,

dok djeca vrtičke dobi, od treće do šeste godine svakodnevno provode vrijeme u šumi (Radosna djeca, 2021).

3.1.4. Mali žir

Šumski vrtić „Mali žir“ djeluje kao obrt za čuvanje djece u Zaboku u kojem se djeci pruža sloboda i prirodno okruženje u kojem su oni slobodni trčati, penjati se te su slobodni kreativno se izražavati. Prema izvoru svakodnevno nastoje učiti i otkrivati nešto novo što im priroda nudi kroz sva godišnja doba. Kod djece također nastoje razvijati društvene, fizičke te jezične vještine, a isto tako i samopoštovanje te poštovanje prema prirodi. Provode jaslički program za djecu od prve do treće godine te vrtički program za djecu od treće do šeste godine života. Program i pristup je prilagođen jasličkoj dobi, a starijoj se djeci omogućava boravak u šumi i na livadi. Ističu važnost zdrave prehrane pa obroke za djecu prave u vrtičkoj kuhinji u suradnji s nutricionistom (Udruga Pobjede, 2022). Svaki dan u njihovom vrtiću je drugačiji jer priroda se svakodnevno mijenja. Djeca vode svoju igru, a dadilje koje rade s njima samo prate njihove interese i potrebe. Što se tiče prehrane, teže hrani koja je biljnog porijekla, uz to svježja, sezonska te lokalna (Zagorje International, 2024).

3.1.5. Šumska vila

Waldorfski šumski vrtić nalazi se u blizini Zagreba te djeluje u blizini prostrane hrastove šume. Vrtić je osnovan još 2009. godine i to kao udruga roditelja i prijatelja Waldorfske pedagogije. Vrtić pohađa četrnaest djece te o mješovitoj skupini brinu dvije odgojiteljice. U vrtiću vlada topla i mirna atmosfera, a djeca borave u zelenilu i tišini. Ovaj se vrtić vodi waldorfskim pristupom te šumskom pedagogijom, a prema tome važnost pridodaju i jako cijene ručni rad, rukotvorine te domaću kuhinju. Odgoj djece obavljaju bez prisile i nametanja te kroz principe uzora i oponašanja. Također koriste i razne organizirane umjetničke i radne aktivnosti poput slikanja tehnikom „mokra na mokro“, modeliranja pčelinjim voskom i glinom, šivanja i veza, kuhanja, pjevanja, lutkarskih predstava, pripovijedanja i sl. koje nastoje uravnotežiti sa slobodnom dječjom igrom.

3.2. Šumski vrtići u nekim zemljama EU

Za razliku od Hrvatske, šumski su vrtići diljem Europe više rasprostranjeni te priznati kao oblik predškolskog odgoja i obrazovanja. Europske zemlje poput Danske, Švedske, Njemačke i Slovenije već dugi niz godina provode odgoj i obrazovanje djece rane i predškolske dobi prema šumskoj pedagogiji.

Prvi šumski vrtić u svijetu otvorila je Ella Flautau u Danskoj još početkom 1950-ih godina, točnije 1952. godine. Razlog otvaranje ovog vrtića je bio zbog njezinog okupljanja sa svojom i susjedovom djecom u obližnjoj šumi. Ovaj neslužbeni oblik vrtića tada je zainteresirao roditelje koji su formirali grupu i pokrenuli inicijativu za otvaranje „hodajućih vrtića“ prema Waldorfskom pristupu Rudolfa Steinera gdje se igra temelji na igri djece s odraslima kao voditeljima te se od tada šumski vrtići šire diljem Danske, Europe i svijeta (Forest School Foundation, 2018). 2020. godine u Danskoj je svaki deseti vrtić bio šumski vrtić (Medaković, 2020) te je za takvim načinom rada zainteresirano sve više roditelja. Karakteristično za Dance je da nemaju prevelik zaštitnički stav prema djeci, već im je to neobično. Danci u šumskim vrtićima promiču zdrav način života u skladu s prirodom koja pozitivno utječe na cjelovit razvoj njihove djece (Sandhal, 2019).

U Švedskoj, 1957. godine Goesta Frohm stvorio je ideju „Skogsmulleu“, odnosno četiri izmišljena lika za poučavanje djece u prirodi (Forest School Foundation, 2020). Ideja „Skogsmulleu“ se objašnjava kao jedinstvena pedagogija ranog obrazovanja, a koja je usmjerena na stimuliranje djece da uče o prirodi kroz bajke i avanture prilikom igre na otvorenome. Središtem ove ideje vlada izmišljeni šumski lik odjeven u odijelo zelene boje mahovine i koji ima šiljati šešir od brezove kore, a ime mu je Mullea. S njime djecu upoznaju u dobi od tri godine, a zatim on počinje biti ključan dio učenja. Šumski vrtići temeljeni na Frohmovoj ideji nazivaju se „škole po kiši ili suncu“, a prvu takvu osnovao je Siw Linde 1985. godine (ISPM, 2021).

Šumski vrtići u Njemačkoj također su vrlo popularni te traženi među roditeljima. Šumski vrtići, u Njemačkoj poznati kao „Waldkindergarten“ počeli su se pojavljivati 1960-ih godina. Sve do 1993. godine šumski vrtići u Njemačkoj nisu bili službeno priznati kao dječji vrtići. No, te godine uz državnu potporu šumski vrtići postaju sve popularniji. Neki takvi vrtići kombiniraju šumski vrtić i tradicionalni dnevni boravak djece u vrtićima (Forest School Foundation, 2020). 2005. godine u Njemačkoj je postajalo 450 šumskih vrtića (Forest School Foundation, 2020), a danas se prema stranici „Savezne udruge prirodnih i šumskih vrtića“, u Njemačkoj nalazi oko 2000 šumskih vrtića (Schulte Ostermann, 2023). Taj podatak dokazuje da se odgoju i obrazovanju djece u šumskim vrtićima u Njemačkoj pridodaje sve veća važnost.

Prema Institutu za šumsku pedagogiju, 2010, Slovenija, naša susjedna zemlja, isto tako uviđa važnost i korist šumske pedagogije. U Sloveniji je od 2012. godine, u šumske vrtiće, ali i u one tradicionalne vrtiće uključen program šumske pedagogije. Šumski pedagozi diljem Slovenije upoznaju odgajatelje sa šumskom pedagogijom, a poseban naglasak stavljaju na šume diljem Slovenije. U Sloveniji, kao i kod nas „outdoor“ kurikulum još uvijek nije u potpunosti priznat od vladajućih institucija. O toj se temi tek proučavaju istraživanja i članci te se odvijaju pripreme za isto.

Moguće je zaključiti da su europske zemlje, a pogotovo zemlje Skandinavije, u velikoj prednosti u odnosu na Hrvatsku po pitanju šumske pedagogije i broju vrtića u šumi. Obzirom na dosadašnja saznanja o vrijednostima i koristima šumske pedagogije, vjerujem da će se i kod nas uskoro pobuditi svijest kako roditelja tako i nadležnih institucija o provedbi takvih programa u što većem broju.

4.IGRA NA OTVORENOME

Igra je osnovno pravo koje pripada svakom djetetu te je sastavni dio dječjeg života. Najprirodnija je i vrlo značajna aktivnost kod djece. Također je i neizostavan dio cjelovitog razvoja djece te njihovog sretnog odrastanja. Svi oblici i načini igre su važni, a posebno igra na otvorenome. Mnoga istraživanja ukazuju na to da ljudi imaju veliku potrebu za prirodom zbog svih njezinih dobrobiti koje ona pruža. Samo povremeni boravak u prirodnom okruženju je od velike važnosti te ima veliku korist, a zamislite koliko tek cjelodnevni boravak djece na otvorenome uz drugu djecu i odgojitelje ima koristi i pozitivnih za učinaka na njih.

„Igra je najvažniji oblik dječje aktivnosti i činitelj njegova cjelokupnog razvoja. Utemeljena na sposobnostima i osobnosti svakog djeteta, igra u sebi nosi kreativnu energiju i omogućuje mu cjelovit razvoj: djeluje na produbljivanje postojećih i buđenje novih čuvstava, izaziva u djetetu radost, budi njegovu radoznalost i potiče ga da istražuje svoju okolinu i postupno ovladava njome.“ (Rajić, Petrović-Sočo, 2015., str. 605).

Za vrtiće u šumi karakteristična je igra i boravak na otvorenome zbog toga što vanjsko okruženje ima veliku ulogu u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Za djecu igra na otvorenome ima višestruke dobrobiti i zbog toga ne smije biti zapostavljena. „Vanjski prostor djeluje na sva područja djetetova razvoja. Važno je stoga osigurati djeci mogućnost da istražuju svoju okolinu i u interakciji s okruženjem preuzmu aktivnu ulogu u procesu stjecanja novih znanja i iskustva.“ (Valjan Vukić, 2012., str.129).

U knjizi Dođi, Igrajmo se vani! (2014) Priroda je opisana kao prostor bez vrata i zidova, mjesto s puno svježeg zraka, mirisa, boja i mnogo drugih otkrića za sva osjetila. U prirodi djeca uče o životinjama, biljkama, cijelom prirodnom ekosustavu te o četiri elementa, a to su vatra, zemlja, voda, i zrak. Najveća pak se posebnost pridodaje tome da boravkom u prirodi djeca uče i o samom sebi i to kroz različite pokrete koje ne mogu izvoditi u zatvorenim prostorima. Učenje putem osjetila dobiva svoju važnost i u ovoj knjizi. „Majkom svih osjetila“ zovemo osjetilo dodira, a s dodirom zemlje, lišća, kamenja, životinja, biljaka djeca dobivaju pregršt podražaja preko osjetilnih receptora

kože. Prvenstveno osjetila smatramo jednim od osnovnih iskustava za učenje, jer učenje dodirom čovjeka dovodi do svih spoznaja. Priroda je složena i hrani sva dječja osjetila, a da bi mozak sazrijevaio djeca moraju trenirati osjetila. Prema tome priroda je najbolji izbor za djecu predškolske dobi (Bestle-Körfer i sur., 2014).

Prema Renz-Polster i Hüther (2017) djeca na pitanje što im se sviđa kod igranja u prirodi, najčešće daju odgovor da tamo mogu raditi što žele. Djeca u prirodi imaju puno slobode za kretanje što dovodi do njihovog samoinicijativnog istraživanja i spoznaja. Djecu slobodan prostor za igru izrazito privlači jer oni žele biti učinkoviti, žele doći u doticaj sa svijetom i tako nešto naučiti. Šuma prema tome predstavlja jako dobar prostor za slobodnu dječju igru. Govore da bi igra vani bi za djecu trebala biti obeshrabrujuća ili stresna zbog toga što u vanjskom okruženju nailaze na mnogo toga što još ne mogu svladati svojim rukama i nogama. No, u pravilu, djeca nakon igranja vani pričaju o svojim uspjesima. Npr. zadovoljni su time kako su se visoko popeli, kako su daleko skočili, kako su dobro doskočili i sl. Sijedeći puta će pokušati još nešto više i bolje i tako opet biti očarani svojim mogućnostima i sposobnostima. Istraživanja također pokazuju da se djeca na vanjskom, nestrukturiranom prostoru igraju kreativnije nego li u unutarnjem prostoru zbog toga što poticaji koje djeca nailaze u prirodi samo pobuđuju kreativni instinkt koji se nalazi u svakom djetetu.

U današnje se vrijeme boravak djece u prirodi smanjuje, odnosno boravak djece na livadama i šumama premješta se u sigurno, zatvoreno okruženje. Prirodni pak se prostor dizajnira na način da bude potpuno siguran za djecu. Npr. igrališta se popločavaju sigurnim podlogama te se uklanjaju prirodni elementi kao što su brežuljci i stijene. Tako oblikovan prostor rezultat je pretjerane zaštice djece gdje im se ne omogućavaju realna životna iskustva, a znamo da je učenje iz iskustva najbolji oblik učenja za djecu (Rogulj, 2024 prema Curtis i Carter, 2015).

U knjizi „Dođi, igrajmo se vani!“ urednik knjige Dr. Ranko Rajović (2014), naglašava da je velik problem današnjice taj da djeca sve više vremena provode u zatvorenim prostorima, a to je u velikoj mjeri štetno za razvoj djece u svim područjima te su posljedice tome i razvojne smetnje kod djece. Prema tome i Dr. Rajović ističe da je boravak djece u prirodi najprikladnije mjesto za učenje kroz upotrebu svih osjetila. Sam

pokret potiče razvoj sinapsi što dovodi i do pozitivnog kognitivnog razvoja samog djeteta čemu uvelike pridonosi igra na otvorenom.

Hanscom (2016) prema Rogulj (2024) ističe da bi za djecu svih dobnih skupina idealno bilo da u igri na otvorenome provedu najmanje tri sata dnevno, što se u vrtićima u šumi i događa, odnosno djeca u vanjskom okruženju provode gotovo čitav dan. Kod igre na otvorenome djeca imaju prilike za isprobavati motorički zahtjevnije aktivnosti i igre koje onda doprinose djetetovu opuštanju i smanjenju napetosti (Rogulj, 2024).

Klimatski uvjeti mijenjaju se tijekom godine te su specifični za svako godišnje doba. „Bogatstvo različitih vremenskih uvjeta prilika je za djetetovo učenje iz neposredne okoline u kontaktu s prirodom“ (Rogulj, 2024., str. 277). Upravo to bogatstvo prirode i vremenskih uvjeta upoznaju i iskušavaju djeca u šumski vrtićima, a kroz to im se omogućava cjelovit razvoj i učenje. Odgojitelji u vrtićima u šumi moraju imati pozitivan stav prema različitim vremenskim uvjetima te moraju znati kako iskoristiti njihov puni potencijal jer kako glasi poznata izreka „Nema lošeg vremena, samo loše odjeće.“ Djeca u šumskim vrtićima kroz igru na otvorenome doživljavaju kišu, vjetar, snijeg i sunce u svim aktivnostima i godišnjim dobima te za njih loše vrijeme ne postoji (Rogulj, 2024). Pihač (2011) ističe da i kiša ima svoje čari za djecu te da je bitno da se boravak na zraku i igre odvijaju svakodnevno bez obzira na vremenske prilike. Stoga djeci treba omogućiti da odrastaju i da se razvijaju u skladu s prirodom upoznajući sve njezine posebnosti. Ako se djeci ograniči igra na otvorenome zbog lošeg vremena ograničava se dječje upoznavanje svijeta kroz realno iskustvo. A, u suprotnom djeca grade hrabrost i otpornost, doživljavaju sve ljepote prirode, iz iskustva uče o vremenu i godišnjim dobima, razvijaju znatiželju, jačaju svoj imuni sustav. Važno je isto tako da se djeca ne uče tome da se trebaju oslanjati samo na dane kada je sunčano, također, i razvijaju osjetilno iskustvo kroz igru blatom, boravak na kiši, vjetru, hladnoći i snijegu. Lako rješavaju probleme i mogu procijeniti rizike prilikom kretanja po različitim terenima i površinama. A ono što je najvažnije kroz igru na otvorenome djeca se zabavljaju uz osjećaj radosti. Ako se djeci ograniči igra na otvorenome zbog lošeg vremena ograničava se dječje upoznavanje svijeta kroz realno iskustvo (Rogulj, 2024 prema Elliot, 2021).

Dječja igra na otvorenome tako daje mnoge dobrobiti djeci što se odnosi i na fizički, kognitivni, socijalni i emocionalni razvoj, odnosno dijete se igrom na otvorenome razvija u svakom pogledu. Igra na otvorenome doprinosi istraživanju prirodnog okruženja kroz koje djeca stječu različita iskustva. Kroz slobodnu igru i istraživanje u prirodi te kroz sve vrijednosti prirode djeca se razvijaju na svim područjima.

4.1. Rizična igra i izazovi igre na otvorenome

Već znamo da prevelik zaštitnički stav prema djeci koji je izazvan strahom za sigurnost djece, negativno utječe na razvoj igre i kvalitetu odgoja i obrazovanja (Rogulj, 2024 prema Kleppe i Sandseter, 2019). Naglašena briga i zaštitnički stav i ograničavanje dječje slobode smanjuju kod djece razvoj samostalnosti i brige o samome sebi. U današnje je vrijeme postalo normalno da se dječja igra ograničava i udalji od bilo kakvih izazova, a to može imati trenutne i trajne posljedice kod dječjeg ponašanja. Primjerice povećava se tjeskoba kod djece, dolazi do donošenja pogrešnih odluka te do anksioznosti i pretjeranog preuzimanja rizika. Važno je i da odgojitelj primjerno pruža podršku djeci kod igara gdje se nailazi na elemente rizika, a ne da mu se uskraćuje takva igra (Rogulj, 2024).

Rogulj (2024) prema Snadseter (2007) govori da je rizična igra, igra koja uključuje visinu, brzinu, korištenje alata, opasnu prirodu poput rijeka, strmine. Također, i na grubu igru kao što je naguravanje, hrvanje te na okruženje u kojem se dijete može izgubiti. Drugim riječima (Rogulj, 2024 prema Snadseter, 2007) definira kao izazovnu i uzbudljivu igru koja uključuje neizvjesnost i rizik od tjelesne ozljede.

Sandseter (2007) je promatrao i intervjuirao djecu tijekom igre te prema tome dječju igru dijeli na osam kategorija. Prva je kategorija igra na visini u koju spadaju svi oblici penjanja, skakanja, ljuljanja, održavanja ravnoteže na visini gdje je naglasak na opasnost od pada s visine. Druga kategorija se odnosi na igre koje uključuju brzinu jer mogu izazvati sudar s predmetima ili drugom djecom. Npr. nekontrolirana brzina kod vožnje biciklom, skakanja, trčanja te klizanja. Treće je igra opasnim alatima kao što je rezanje nožićem, sjekirom, pilom prilikom čega može doći do ozljede. Četvrta se

kategorija odnosi na igranje u blizini vode gdje je moguć pad u vodu te igranje u blizini vatre prilikom čega može doći do opekotina. Slijedi skupna igra gdje dolazi do opasnosti od direktne ozljede koja je uzrokovana djetetovom akcijom zbog odmjeravanja snage, a pod to se podrazumijeva hrvanje, guranje, tučnjava i sl. U šestu kategoriju rizične igre spada istraživanje nepoznatog i novog prostora koji nije pod nadzorom odrasle osobe, kao što je šuma gdje postoji opasnost da se dijete izgubi. Pod sedmu kategoriju spadaju igre sudaranja, odnosno igre gdje se dijete namjerno zaletava u neke predmete. U zadnju, osmu kategoriju Sandseter je uvrstio promatračku igru gdje dijete promatra drugo dijete koje se izlaže riziku (Rogulj, 2024).

Bez obzira na opasnosti rizične igre djeci treba omogućiti da kroz igru i istraživanje preuzimaju rizike kako bi mogli razumjeti vlastite mogućnosti koje se mogu steći jedino iskustvenim učenjem. Sprječavanje djece da iskušavaju ovakve aktivnosti ima negativne posljedice na njihov razvoj. Pritom odrasli moraju osigurati takve uvjete u kojima će dijete biti sigurno, a da uz to isprobavaju vlastite mogućnosti kao što su penjanja, korištenje alata, brza vožnja bicikla jer kroz takve aktivnosti dijete iskušava vlastite granice te razvija kritičko mišljenje i pozitivnu sliku o sebi. Kako bi se rizik smanjio na minimum, kod takve igre, važna je podrška odrasle osobe (Rogulj, 2024 prema Sandseter i Kleppe, 2019).

Iako joj je naziv rizična, rizična igra ima pozitivne učinke na djecu. Ona omogućava djeci da sami uče preuzeti rizik te djelovati u izazovnim situacijama, a da pritom osjećaju pozitivne emocije. Također pozitivno djeluje na cjelokupan razvoj djeteta, a posebno se vidi u razvoju motoričkih, prostorno – orijentacijskih i socijalnih vještina kod djece. Djeca izložena rizičnoj igri imaju veću psihološku stabilnost te su u kasnijem životu sposobniji u ublažavanju stresa (KoHo pedagogija, 2020).

5.METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U svrhu pisanja završnog rada proveden je anketni upitnik s roditeljima pod nazivom Zadovoljstvo roditelja i iskustvo s vrtićem u šumi. Anketa je za ispunjavanje bila dostupna u razdoblju od 3. lipnja do 10. kolovoza 2024. godine, a istu je ravnateljica prosljedila roditeljima putem zajedničke grupe na aplikaciji Viber.

5.1.Cilj istraživanja

Cilj istraživanja usmjeren je prema ispitivanju zadovoljstva te iskustva roditelja s vrtićem u šumi čiji su polaznici njihova djeca, odnosno zadovoljstvo programom rada vrtića.

5.2.Sudionici istraživanja

Sudionici istraživanja su roditelji djece koja pohađaju vrtić „Šumska djeca“ u Puli. U anketnom upitniku za roditelje uzorak je N=11.

5.3.Metoda istraživanja

Za ispitivanje zadovoljstva vrtićem te iskustva roditelja čija djeca pohađaju šumski vrtić „Šumska djeca“ u Puli izrađena je online anketa putem Google Forms aplikacije.

Anketa je tehnika prikupljanja podataka koja se najčešće koristi u društvenim istraživanjima. Anketom se smatra istraživanje gdje se podaci prikupljaju ispitivanjem uz primjenu posebnog formulara, odnosno anketnog upitnika (Pološki Vokić i sur., 2010). Anketiranje je postupak gdje ispitanici pismenim putem odgovaraju na pitanja koja se odnose na nešto što im je poznato ili pak se odnose na njihova osobna mišljenja. Instrument ankete je anketni upitnik koji sadrži zaglavlje s uvodom te uputama za ispunjavanje ankete. Prema načinu sastavljanja pitanja ona mogu biti otvorenog, zatvorenog te kombiniranog tipa (Mužić, 2004).

Za sudjelovanje u istraživanju tražen je pristanak od strane ravnateljice kako bi istraživanje bilo u skladu s etičkim kodeksom. Anketa je sastavljena od strane istraživača te su ispitanici upoznati sa svrhom istraživanja te da će se prikupljeni podaci koristiti isključivo za pisanje završnog rada. Anketa je bila anonimna te su rezultati

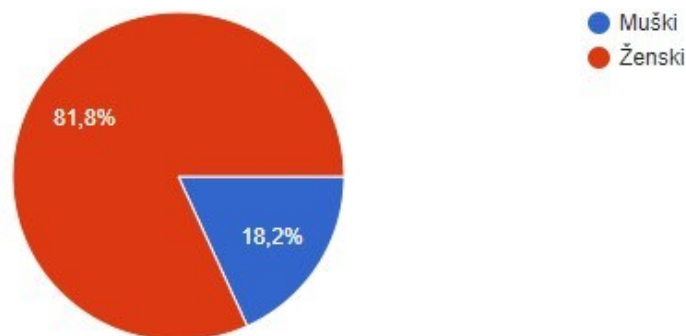
prikazani skupnim prikazom rezultata istraživanja. Anketa se sastoji od dvanaest pitanja, od toga su dva pitanja otvorenog tipa, osam pitanja zatvorenog tipa te su dva pitanja kombiniranog tipa.

5.4. Analiza podataka

Prvo pitanje odnosilo se na spol ispitanika. Devet ispitanika, njih 81,8% je ženskog spola, a dva, odnosno 18,2% ispitanika su muškog spola.

Spol

11 odgovora

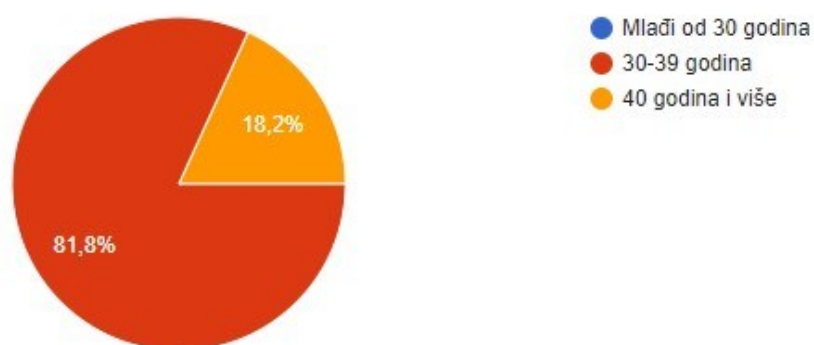

Grafikon 1. Spol ispitanika

Drugo pitanje odnosi se na dob ispitanika. Prema rezultatima najviše ispitanika je u dobi od 40 godina i više, odnosno N=9, što čini 81,8% ispitanika. Slijede ih ispitanici u dobi od 30 do 39 godina, što čini N=2, odnosno 18,2%. U dobnoj skupini mlađoj od 30 godina nema ni jednog ispitanika koji je sudjelovao u anketi.

Vaša dob

11 odgovora

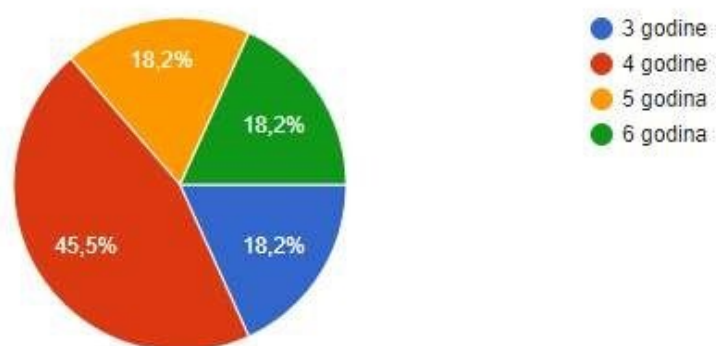

Grafikon 2. Dob ispitanika

U trećem pitanju ispitanici odgovaraju na pitanje o dobi njihovog djeteta koji pohađa vrtić u šumi. Najviše djece, N=5 (45,5%) je u dobi od četiri godine. 18,2%, odnosno N=2, je u dobi od tri godine. Također N=2 (18,2%) je u dobi od pet godina, te je i kod šest godina N=2, odnosno 18,2% djece.

Dob djeteta koji pohađa šumski vrtić.

11 odgovora

Grafikon 3. Dob djeteta koji pohađa šumski vrtić

U četvrtom pitanju ispitanici odabiru razloge upisa svog djeteta u vrtić u šumi. Ponuđeni odgovor zbog važnosti boravka djece u prirodi ima najviše odabira gdje je N=9, 81,8%. Opcije zbog nedostatka mjesta u klasičnim vrtićem te zbog preporuke drugih roditelja nemaju niti jedan odgovor. Pod opciju ostalo jedan ispitanik, N=1, 9,1% je odgovorio da je razlog upisa preporuka odgojiteljica iz drugog vrtića. Također jedan ispitanik N=1, 9,1% pod svoj razlog navodi da je dijete upisano zbog svega navedenog te još i necijepljenja djeteta.

Koji je razlog upisa vašeg djeteta u šumski vrtić?

11 odgovora

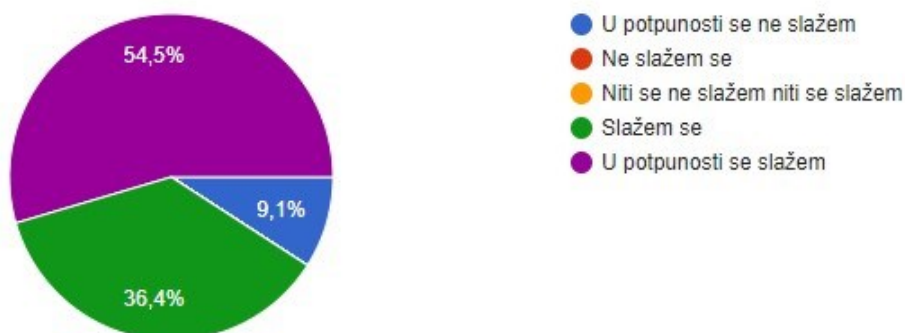
Grafikon 4. Razlog upisa djeteta u vrtić

Peto se pitanje odnosi na zadovoljstvo radom vrtića u šumi gdje N=6, 54,5% ispitanika odgovara da se u potpunosti slaže. Zatim slijedi N=4, 36,4% ispitanika koji se slažu, a tek jedan ispitanik, N=1, koji čini 9,1% od ukupnog broja ispitanika se u potpunosti ne slaže. Opcije ne slažem se te niti se ne slažem niti se slažem nije odabrao niti jedan ispitanik.

Zadovoljan/Zadovoljna sam radom šumskog vrtića.

11 odgovora

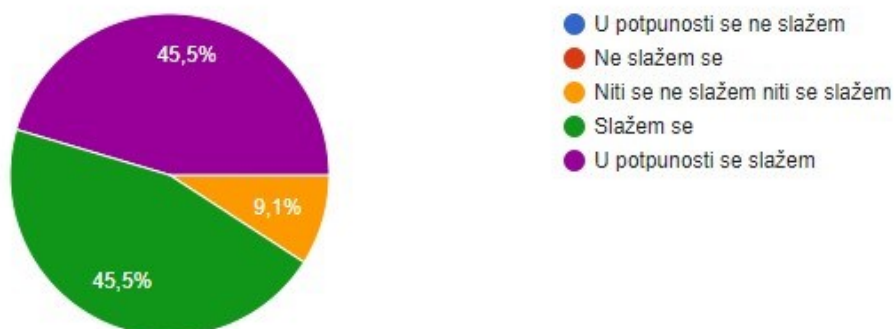
Grafikon 5. Zadovoljstvo radom vrtića

Šesto pitanje vezano je uz poznavanje programa i rada vrtića u šumi, na što njih N=5, 45,5% odgovara da se u potpunosti slažu s tvrdnjom. Isto tako, N=5, 45,5% ispitanika odgovara da se slažu. N=1, 9,1% ispitanik odgovara da se niti ne slaže niti slaže. Ne slažem se te u potpunosti se ne slažem nije odabrao nitko od ispitanika.

Upoznat/Upoznata sam s programom i radom šumskog vrtića.

11 odgovora

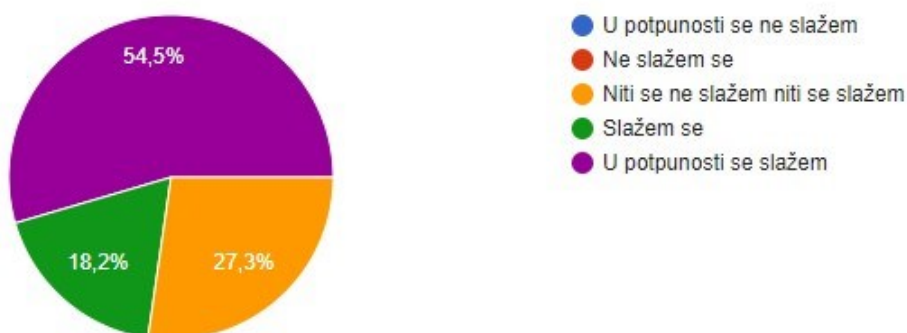
Grafikon 6. Poznavanje programa i rada vrtića

Sedmo se pitanje odnosi na tvrdnju da ispitanici sudjeluju u radu vrtića u šumi. Najviše, N=5, odnosno 54,5% ispitanika odgovara da se u potpunosti slažu s tvrdnjom. N=3, odnosno 27,3% ispitanika se niti ne slaže niti se slaže s tvrdnjom, dok N=2, odnosno

18,2% ispitanika odabire opciju da se slažu s tvrdnjom. Ne slažem se te u potpunosti se ne slažem nije odabrao nitko od ispitanika.

Sudjelujem u radu šumskog vrtića.

11 odgovora

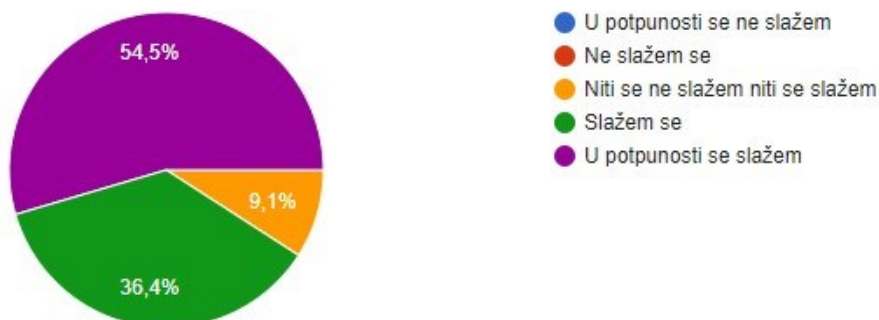

Grafikon 7. Sudjelovanje u radu vrtića

Dijete je spremno za školu nakon pohađanja šumskog vrtića, tvrdnja je koja se odnosi na osmo pitanje. Najviše ispitanika, N=6, 54,5% odgovara da se u potpunosti slažu. Zatim slijedi odgovor slažem se koji odabire 36, 4% ispitanika, N=4. N=1, 9,1% odgovara da se niti ne slaže niti slaže s navedenom tvrdnjom. Odgovore slažem se te u potpunosti se ne slažem nije odabrao nitko od ispitanika.

Dijete je spremno za školu nakon pohađanja šumskog vrtića.

11 odgovora

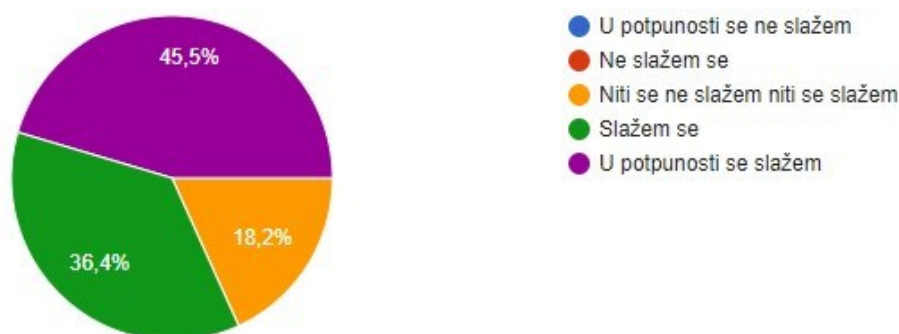
Grafikon 8. Spremnost djeteta za školu

U devetom pitanju ispitanici odgovaraju koliko se slažu s tvrdnjom da njihovo dijete ima više specifičnih znanja o šumskom ekosustavu od kako pohađaju vrtić u šumi. U potpunosti se slaže 45,5%, N=5 ispitanika. N=4, 36,4% ispitanika odgovara da se slažu, a N=2, 18,2% ispitanika odgovara da se niti ne slažu niti se slažu s navedenom tvrdnjom. Nitko od ispitanika ne odabire odgovore ne slažem se te u potpunosti se ne slažem.

Moje dijete od kako pohađa šumski vrtić ima više specifičnih znanja o šumskom ekosustavu.

11 odgovora

Grafikon 8. Znanje djece o šumskog ekosustavu

Deseto pitanje je pitanje otvorenog tipa te su ispitanici pisali što bi istaknuli kao značajnu kvalitetu šumskog vrtića. Ispitanici su davali različite odgovore, ali najviše se spominje boravak djece u prirodi. Spominju i razvoj mašte kod djece te prirodan i neometani motorički razvoj djece. Ispitanici kao kvalitete vrtića u šumi još navode i igru u prirodi kroz cijelu godinu, učenje o prirodi, stjecanje raznih vještina, boravak u prirodi te svakodnevne izleti u šumu. Spominju se i odlični odgojitelji te njihova educiranost i prirodan način odgoja. Kvalitetu vrtića čini i zdrava prehrana, spontanost te to što su djeca samostalija i što stječu bolju orijentaciju u prostoru.

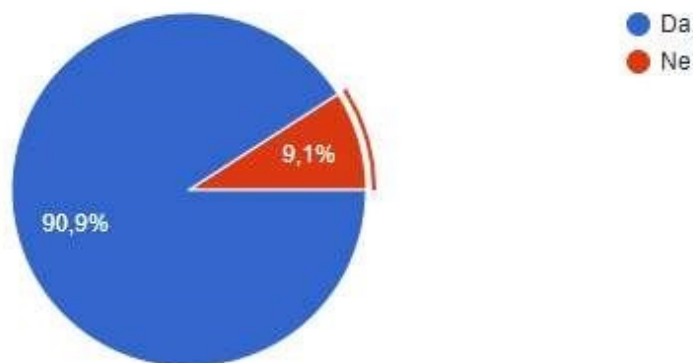
Jedanaesto pitanje, otvorenog tipa, odnosilo se na poboljšanje rada vrtića u šumi. Većina odgovora je da ispitanici ništa ne bi mijenjali, da je sve odlično, te da su sa svime zadovoljni. Dvoje ispitanika predlaže više izleta od kojih je jedan na Fratarski

otok, dok jedan ispitanik za šumski kamp predlaže ostavu i vodu. Jedan od odgovora je i da je potrebno više edukativnog sadržaja i komunikacije s roditeljima o programu rada.

Zadnje, dvanaesto pitanje odnosilo se na to da li bi ispitanici preporučili ostalim roditeljima vrtić u šumi. Većina ispitanika, N=10, što čini njih 90,9% bi ostalim roditeljima preporučilo šumski vrtić, dok N=1, koji čini 9,1% od ukupnog broja ispitanika ne bi preporučilo šumski vrtić ostalim roditeljima.

Biste li preporučili šumski vrtić ostalim roditeljima?

11 odgovora

Grafikon 9. Preporuka vrtića drugim roditeljima

5.5.Rasprava

Provedeno istraživanje te sami rezultati istraživanja potvrđuju da roditelji djece koja pohađaju vrtić u šumi vide razne dobrobiti te shvaćaju važnost odgoja djece u skladu s prirodom. Također uviđaju da vrtić u šumi pozitivno djeluje na razvoj djeteta kao što je navedeno u teorijskom dijelu rada. Ispitanici, odnosno roditelji nisu upisivali djecu zbog toga što nije bilo dovoljno mjesta u klasičnim vrtićima i sl., već ih je većina upisala zbog odgoja i obrazovanja djece u prirodi. U svakom je vrtiću važna povezanost i suradnja s roditeljima pa tako i u ovome. Tome u prilog idu i rezultati koji pokazuju da su roditelji upoznati s programom i radom šumskog vrtića te da sudjeluju u radu vrtića. S obzirom na to da se šumski vrtić znatno razlikuje od klasičnih vrtića, djeca se u šumskom vrtiću ne pripremaju za školu putem radnih listova i sl., već uče u prirodi. Bez

obzira na to roditelji smatraju da su njihova djeca spremna za školu nakon što završe pohađanje vrtića u šumi. Da je priroda jako važna za sve te da nam pruža niz dobrobiti svjesna su i sama djeca u šumskom vrtiću, a to se vidi kroz njihovo poznavanje specifičnosti šumskog ekosustava, gdje roditelji navode da takva znanja djeca imaju više od kada pohađaju vrtić u šumi. Sami ispitanici uviđaju razne kvalitete vrtića u šumi, kao što su boravak u prirodi, cjelokupan razvoj djeteta, učenje u skladu s prirodom, neometani motorički razvoj i sl. Takve kvalitete opisane su i u teorijskom dijelu rada, pa možemo zaključiti da su ispitanici dosta informirani te da stvarno uviđaju važnosti prirodnog okruženja u rastu i razvoju djece. Kvalitetan rad šumskog vrtića vidi se po nekim malim preinakama koje bi ispitanici uveli u rad vrtića, no uglavnom ispitanici su zadovoljni cjelokupnim programom i radom vrtića u šumi. Zadovoljstvo ispitanika ovakvim odgojem i obrazovanjem se vidi i u tome što bi većina roditelja preporučila ovaj vrtić i drugim roditeljima.

6.ZAKLJUČAK

Igra i boravak u prirodi nekada su bili sastavni dio svakoga dana kod djece i odraslih. No zbog suvremenog doba, modernizacije društva te ubrzanog načina života takav se važan aspekt života kod ljudi nažalost smanjio. Današnje generacije djece i mladih sve su više naklonjeni virtualnom svijetu te ne shvaćaju prirodu kao mjesto koje im pruža cjelovit razvoj u svakom pogledu. No, ipak povezanost s prirodom nije u potpunosti nestala, stoga je važno djeci već od najranije dobi pružiti mogućnost da budu u kontaktu s prirodnim okruženjem te da s njom ostvare posebnu vezu koja će činiti sastavni dio djetetova života. Djeci svaki kamenčić, svaki list, svaka grančica, što se nekima može činiti besmisleno, predstavlja poticaj za nove spoznaje i učenje, razvoj mašte i kreativnosti. Kroz interakciju s prirodom djeca zaista dobivaju priliku za kvalitetan odgoj i obrazovanje. Šumski vrtići, naravno prakticiraju igru na otvorenome te samim time dolazi i do mogućnosti od rizične igre. Smatram da je djeci potrebno pružati prilike gdje imaju mogućnost trčati, skakati, penjati se na stabla, boraviti u različitim vremenskim uvjetima, koristiti razne alate i sl. te da tako ispituju vlastite granice te upravljaju različitim situacijama jer time dolazi do povećanja spretnosti, samostalnosti te razmišljanja kod djece. Važno je pritom da odgojitelj pruža podršku kod takvih igara, a ne da mu se zbog straha uskraćuje takva igra. Pisanjem završnog rada te kroz dobivene rezultate istraživanja došla sam do zaključka te se uvjerila da je šumski način odgoja i obrazovanja zaista kvalitetan te da ima izrazito puno dobrobiti za djecu. Također, iako nema klasičnih igračaka, radnih listova te prostorijske, odgoj i obrazovanje prema šumskom principu dovodi do cjelovitog razvoja djece i kvalitetnom temelju za daljnji život. S obzirom na mali broj šumskih vrtića u Hrvatskoj u odnosu na druge zemlje, nadam se da će se u skoro vrijeme i kod nas više cijeniti i prepoznati takav način odgoja i obrazovanja djece te da će se povećati broj takvih vrtića, a ono najvažnije je da takav način rada priznaju i prihvate nadležne institucije u Republici Hrvatskoj kao što je i klasičan vrtić.

7.LITERATURA

KNJIGE

Bestle-Körfer, R., Lohf, S., Stollenwerk, A. (2014). *Dođi, igrajmo se vani! Budimo aktivni u igri s djecom*. Split: Harfa.

Louv, R. (2015). *Posljednje dijete u šumi*. Lekenik: Ostvarenje.

Mužić, V. (2004). *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja, drugo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje*. Zagreb: Educa.

Pološki Vokić, N., Sinčić Ćorić, D., Tkalac Verčić, A. (2010). *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada u društvenim istraživanjima*. Zagreb: M:E:P.

Renz-Polster, H., Hüther, G. (2017). *Kako danas djeca rastu: priroda kao prostor zarazvoj: novo viđenje dječjeg učenja, razmišljanja i iskustva*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Rogulj, E. (2024). Okruženje za igru na otvorenome. U A. Višnjić-Jevtić (ur.), *Pedagogija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. (263-290). Zagreb: ALFA d. d.

Sandahl, I. D. (2019). *Igra na danski način. Kako odgojiti uravnoteženu, otpornu i zdravu djecu*. Zagreb: Egmont d.o.o.

ONLINE ČASOPISI

Kiener, S., (2004). *Zum Forschungsstand über Waldkindergärten*. Schweiz. Z.

Fortwes, 155 (2004) 3 – 4: 71 – 76.

Radović Kantardžić, T. (2022). Čarobni svijet prirode i besplatne igre za malu djecu.

Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje, 5(8), 386-390.

ČLANCI

Pihač, M. (2011). Igra i kretanje djece na otvorenom – mogućnosti i rizici. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (64), 34-35. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/124363>

Rajić, V., Petrović-Sočo, B. (2015). Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi. *Školski vjesnik*. 64 (4), 603-620. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/153131>

Valjan Vukić, V. (2012). Prostorno okruženje kao poticaj za razvoj i učenje djece predškolske dobi. *Magistra ladertina*, 7 (1), 123-132. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/99897>

ONLINE PRIRUČNIK

Fornažar, A., Šuvalić, M. (2022). *Šumska pedagogija za djecu novog doba. Priručnik s aktivnostima za roditelje, odgajatelje i edukatore*. Modelarna šuma Istra: Istra.

Preuzeto s:

https://www.modelnasuma.hr/sites/default/files/events/sumska_pedagogija_za_print_final.pdf

MREŽNI IZVORI

Bogut, I., Popović, Ž., Ljubojević, B., Vuković, K. (2016). Znanja djece mlađe školske dobi o zaštiti i uzgoju šuma. 5. Hrvatski botanički simpozij s međunarodnim sudjelovanjem, Zagreb: Correctus media d.o.o., str. 145-147

Bundesverband der Natur- und Waldkindergärten (2023). Pristupljeno 17. svibnja 2024. <https://www.bvnw.de/natur-und-waldkindergaerten/deutschland>
Forest School Foundation (2020). Pristupljeno 17. svibnja 2024. <https://www.theforestschoolfoundation.org/>

Institut za šumsku pedagogiju (2010). Pristupljeno 17. svibnja 2024. [Pozdravljeni - Gozdna Pedagogika \(gozdna-pedagogika.si\)](https://gozdna-pedagogika.si)

ISMP (2021). Taking forest school to another level with the 'Skogsmulle' approach. School Management Plus. Pristupljeno 17. svibnja 2024. [Taking forest school to another level with the 'Skogsmulle' approach | School Management Plus: School & education news worldwide](https://www.smgplus.com/news/taking-forest-school-to-another-level-with-the-skogsmulle-approach)

Mali žir (2024). Pristupljeno 14. svibnja 2024. <https://www.zagorjeinternational.hr/2024/01/27/oni-se-penju-po-drvecu-valjaju-u-blatu-i-spavaju-vani-asve-uz-osmijehe-od-uha-do-uha-ovo-je-prica-o-malom-ziru/>

Osnovne informacije o šumskom vrtiću Radosna djeca (2021). Pristupljeno 14. svibnja 2024. https://www.facebook.com/radosna.djeca/?locale=hr_HR

Rizična igra i šumska pedagogija. Pristupljeno 27. travnja 2024. <https://www.kohopedagogija.com/edukacije/rizicna>

Što je šumska pedagogija? (2023). Pristupljeno 24. travnja 2024. <https://www.zagorje-priroda.hr/sto-je-sumska-pedagogija/>

Šumska škola (2022). Pristupljeno 27. travnja 2024. <https://ecoleharmonie.ch/en/forest-school/>

Šumske boje (2021). Pristupljeno 14. svibnja 2024. <https://www.sumskeboje.net/aktivnosti>

Tko smo? (2019). Pristupljeno 14. svibnja 2024. <https://sumskadjeca.com/tko-smo/>

U najsretnijoj zemlji na svijetu. Pristupljeno 17. svibnja 2024. <https://dnevnik.hr/vijesti/svijet/u-danskoj-se-u-vrticu-u-sumi-djeca-odgajaju-napotpuno-drugaciji-nacin---605460.html>

Učenje i istraživanje šume kroz igru (2022). Pristupljeno 24. svibnja 2024.
<https://pogledkrozprozor.wordpress.com/2022/04/30/ucenje-i-istrazivanje-ume-krozigru/>

Waldpaedagogik (2023). Pristupljeno: 27. travnja 2024.
https://www.waldpaedagogik.at/waldpaedagogik/warumwaldpaedagogik/?no_cache=1